Ulkoasiainvaliokunta

Perjantai 25.10.2024 klo 11.00—12.50

Läsnä
puheenjohtaja Kimmo Kiljunen sd
jäsen Eva Biaudet r
jäsen Pekka Haavisto vihr
jäsen Veronika Honkasalo vas
jäsen Vilhelm Junnila ps
jäsen Antti Kaikkonen kesk (5, 6 osittain)
jäsen Atte Kaleva kok
jäsen Anne Kalmari kesk (6, 7, 8) (5 osittain)
jäsen Jarmo Lindberg kok
jäsen Antti Lindtman sd (6, 7, 8) (5 osittain)
jäsen Veijo Niemi ps (1, 2, 3, 4, 5) (6 osittain)
jäsen Jenna Simula ps
jäsen Tytti Tuppurainen sd (6, 7, 8) (5 osittain)
jäsen Ville Vähämäki ps
varajäsen Sanna Antikainen ps (6, 7, 8) (5 osittain)
varajäsen Sari Sarkomaa kok (5, 6 osittain)
varajäsen Ville Skinnari sd
varajäsen Ben Zyskowicz kok (1, 2, 3, 4) (5 osittain)

Sihteerit
valiokuntaneuvos Tiina Larvala
valiokuntaneuvos Jonna Savola

1. Nimenhuuto

Toimitettiin nimenhuuto. Läsnä oli 12 jäsentä.

2. Päätösvaltaisuus

Kokous todettiin päätösvaltaiseksi.

3. Valtioneuvoston selvitys: Suomen ja Kiinan kahdenvälisen kumppanuuden toimeenpanosuunnitelma

Valtioneuvoston UTP-selvitys UTP 39/2024 vp

Liiteasiakirja UM muistio 24.10.2024 Suomen ja Kiinan kahdenvälisen kumppanuuden toimeenpanosuunnitelma ; A 3
Liiteasiakirja UM liite Joint Action Plan Finland FINAL DRAFT 231024 ; B 3

Asia on saapunut eduskuntaan.

Valiokunta päätti perustuslain 50 §:n 3 momentin nojalla, että asian käsittelyyn osallistuvien valiokunnan jäsenten on noudatettava vaiteliaisuutta muistion ja sen liitteen käsittelyssä.

Merkittiin selvitys saaduksi.

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

4. Valtioneuvoston selvitys: YK:n ilmastosopimuksen osapuolikokous (COP29) 11.11.-22.11.2024

Valtioneuvoston UTP-selvitys UTP 40/2024 vp

Liiteasiakirja UM muistio 24.10.2024 YK:n ilmastosopimuksen osapuolikokous (COP29) 11.11.-22.11.2024 ; A 4

Asia on saapunut eduskuntaan.

Merkittiin selvitys saaduksi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025

Hallituksen esitys HE 109/2024 vp

Valiokunta hyväksyi käsittelyn pohjaksi 23.10.2024 jaetun lausuntoluonnoksen.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä valiokunta hyväksyi lausuntoluonnoksen muutettuna.

Kpl 5: Edustaja Kalevan esityksestä päätettiin yksimielisesti muokata kolmas virke muotoon: ” Valiokunta korostaa järjestökentässä tehtyä Suomen sitoumuksiin ja velvoitteisiin liittyvää pitkäjänteistä ja tärkeää tiedotustyötä, joka tukee Suomen ulkopoliittisia tavoitteita. Valiokunta esittää, että valtiovarainvaliokunta selvittää mahdollisuudet järjestöjen rahoituksen turvaamiseksi.” Ed. Honkasalo esitti, ed. Haaviston tukemana seuraavaa lisäystä kappaleen loppuun: ”… ja viestintä- ja globaalikasvatusjärjestöjen avustus (ns. VGK-tuki) tulee palauttaa tai vähintään avustusten lakkauttamisesta kärsiville järjestöille tulee perustaa väliaikainen muutostuki.” Äänestettäessä lisäysesitys hävisi äänin 7-5.

Kpl 11: Ed. Haavisto esitti, ed. Honkasalon tukemana seuraavaa lisäystä kappaleen loppuun: ”Lisäksi ulkoasiainvaliokunta korostaa suomalaisten kansalaisyhteiskunnan ja – järjestöjen mahdollisuuksia osallistua Etyj puheenjohtajuusohjelman suunnitteluun ja toteutukseen.” Äänestettäessä lisäysesitys hävisi äänin 8-5.

Kpl 13: Ed. Skinnari esitti, ed. Haaviston tukemana viimeisen virkkeen muokkaamista muotoon: Ottaen huomioon viennin tärkeyden Suomen taloudelle valiokunta korostaa uudistuksen nopean toteuttamisen tärkeyttä, ottaen huomioon myös siirtyvän henkilökunnan näkemykset.” Äänestettäessä esitys hävisi äänin 8-5.

Kpl 15 a: Ed. Kalevan esityksestä päätettiin yksimielisesti lisätä lausuntoon uusi kappale: ”Sotilaalliseen kriisinhallintaan osallistuvien henkilöiden määrä on viime vuodet vähentynyt ja vähenee edelleen. Valiokunta painottaa sotilaallisen kriisinhallinnan tärkeyttä ja kannustaa ylläpitämään ja lisäämään sotilaalliseen kriisinhallintaan osallistuvien henkilöiden määrää esimerkiksi osallistumalla uusiin operaatioihin, mukaan lukien pienet ja kustannustehokkaat operaatiot, kuten YK:n sotilastarkkailijaoperaatiot.”

Kpl 15 b: Ed. Honkasalon esityksestä, ed. Kalevan lisäyksin päätettiin yksimielisesti lisätä lausuntoon uusi kappale: ”Osallistuminen kansainväliseen siviilikriisinhallintaan on keskeinen osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Samalla Suomi osallistuu kansainväliseen vastuunkantoon ja tukee konfliktien ennaltaehkäisyä, ratkaisemista ja rauhanrakentamista. Sille on siis myös varmistettava riittävät resurssit. Siviilihenkilöstön osallistumisen lisäämistä kriisinhallintaan ei jatketa enää. Vuoden 2025 määrärahalla voidaan lähettää operaatioihin noin 130 asiantuntijaa, mikä on 10 asiantuntijaa vähemmän kuin vuonna 2024. Valiokunta painottaa, että kansallisen siviilikriisinhallintastrategian mukaan tavoite on 150 asiantuntijaa ja tähän tulisi pitkällä tähtäimellä jatkossakin pyrkiä.

Kpl 16: Ed. Kalevan esityksestä päätettiin yksimielisesti poistaa kolmannesta virkkeestä sana ”vain”.

Kpl 18: Ed. Kaleva esitti, ed Junnilan tukemana ensimmäisen virkkeen korvaamista seuraavalla virkkeellä: ”Kehitysyhteistyön päämäärät perustuvat kestävän kehityksen tavoitteisiin, joiden toteutumista Suomi edistää.” Äänestettäessä esitys voitti pohjan äänin 7-5, tyhjiä 1.

Kpl 19: Ed. Junnila esitti, ed. Kalevan tukemana kappaleen toisen virkkeen muokkaamista muotoon: ”Talousarvioesitykseen on sisällytettävä tähän tavoitteeseen liittyvät vuosittaiset tunnusluvut ja on tärkeää seurata tavoitteen toteutumista.” Äänestettäessä esitys voitti äänin 7-5, tyhjiä 1.

Kpl 21: Ed. Junnila esitti, ed. Kalevan tukemana toisesta virkkeestä alkaen kappaleen muokkaamista seuraavaan muotoon: ”Edellä mainittu määrärahataso merkitsee sitä, että Suomi kohdistaa kehitysyhteistyöhön vuonna 2025 noin 0,36 prosenttia bruttokansantulosta. Suomi on historiallisesti ollut sitoutunut YK-suositusten mukaiseen kehitysrahoituksen 0,7 prosentin BKTL-tasoon, vaikka tavoitteeseen ei ole päästy. Vallitsevassa taloustilanteessa kehitysyhteistyöhön kuitenkin kohdistuu hallituskaudella säästöjä, jotka toteutetaan asteittain ottaen huomioon tehdyt sitoumukset. Valiokunta toteaa, että on tärkeää linjata osana kansainvälisen talous- ja kehitysyhteistyön selontekoa kehityspolitiikan painopisteistä ja laatia kehitysyhteistyörahoitukselle useamman vaalikauden mittainen suunnitelma.” Äänestettäessä esitys voitti pohja äänin 10-6.

Kpl 22: Ed. Kaleva esitti, ed. Junnilan tukemana kappaleen muokkaamista seuraavaan muotoon: ”Rahoituksen tavoitetasoon liittyen valiokunta kiinnittää huomiota myös kansainvälisten suositusten mukaiseen tavoitehaarukkaan suunnata 0,15-0,2 prosenttia BKTL:sta vähiten kehittyneille ja hauraille valtioille (LDC-maat, Least Developed Countries)”. Ed. Honkasalo esitti, ed. Haaviston tukemana sanan ”tavoitehaarukan” korvaamista

sanalla ”tavoitetta” ja 0,15-0,2 prosentin korvaamista 0,2:lla. Äänestettäessä pohja vastaan ed. Honkasalon esitys pohja voitti äänin 11-6. Äänestettäessä ed. Kalevan esitys vastaan pohja, ed. Kalevan esitys voitti äänin 9-8. Ed. Honkasalo esitti, ed. Haaviston tukemana kappaleen loppuun seuraavaa lisäystä: ”Valiokunta painottaa, että kehitysyhteistyöleikkauksilla on vaikutuksia globaalin eriarvoisuuteen ja siihen miten Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteita pystytään kokonaisuudessaan toteuttamaan. On myös selvää, että Suomen läsnäolo ja vaikutusvalta maailmalla kapenee leikkausten myötä. Valiokunta huomauttaa, että uuden kauppapolitiikan painotuksen myötä on tärkeää, että kauppapoliittisilla toimilla on kestävään kehitykseen pohjautuvia tavoitteita ja seurantaa, ja niissä huomioidaan kehittyvien maiden epätasa-arvoinen kaupallinen asema.” Äänestettäessä pohja voitti lisäesityksen äänin 9-8.

Kpl 23: Ed. Kaleva esitti, ed. Junnilan tukemana uuden virkkeen lisäämistä kappaleen toiseksi virkkeeksi: ”Taloussuhteiden tiivistäminen ja kauppavaihdon lisääminen tukee kokonaisvaltaista kehityspolitiikkaa, jonka tavoitteena on rakentaa kehittyvien maiden kanssa molemminpuoliseen hyötyyn ja kunnioitukseen perustuvia kumppanuuksia.” Äänestettäessä lisäesitys voitti pohjan äänin 11-6.

Kpl 24: Ed. Honkasalo esitti, ed. Haaviston tukemana kappaleen loppuun seuraavaa lisäystä: ”Valiokunta painottaa, että kehitysyhteistyöleikkauksilla on vaikutuksia globaalin eriarvoisuuteen ja siihen miten Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteita pystytään kokonaisuudessaan toteuttamaan. On myös selvää, että Suomen läsnäolo ja vaikutusvalta maailmalla kapenee leikkausten myötä. Valiokunta huomauttaa, että uuden kauppapolitiikan painotuksen myötä on tärkeää, että kauppapoliittisilla toimilla on kestävään kehitykseen pohjautuvia tavoitteita ja seurantaa, ja niissä huomioidaan kehittyvien maiden epätasa-arvoinen kaupallinen asema.” Äänestettäessä pohja voitti lisäesityksen äänin 8-7, tyhjiä 2.

Kpl 25: Ed. Honkasalo esitti, ed. Haaviston tukemana kappaleen loppuun seuraavaa lisäystä: ”Valiokunta painottaa, että Suomen tuki UNFPA:lle ja UN Womenille takaa myös sen, että Suomi pystyy toimimaan vakuuttavasti kansainvälisillä foorumeilla Naiset, rauha ja turvallisuus -agendan puolestapuhujana ja edistäjänä. Vahva ja johdonmukainen tuki takaa myös Suomen mahdollisuuden vaikuttaa kyseisten järjestöjen linjauksiin ja kehityksiin sekä edistää osaltaan Suomen mahdollisuuksia pyrkiä YK:n turvallisuusneuvoston jäseneksi.” Äänestettäessä pohja voitti lisäesityksen äänin 8-7, tyhjiä 2.

Kpl 26: Ed. Honkasalo esitti, ed. Haaviston tukemana kappaleen loppuun seuraavaa lisäystä: ”Valiokunta painottaa, että on tärkeää pitää huolta suomalaisen kansalaisyhteiskunnan monimuotoisuudesta ja järjestöjen kyvystä luoda suomalaisille mahdollisuuksia osallistua itse globaalien haasteiden ratkaisuun.” Äänestettäessä pohja voitti lisäesityksen äänin 9-8.

Lausuntoon jätettiin eriävä mielipide: Sd./ed. Kiljunen, ed. Tuppurainen, ed. Lindtman, ed. Skinnari, Vas./ed. Honkasalo ja Vihr./ed. Haavisto

Valiokunta päätti yksimielisesti pitää käsittelyä asian ratkaisevana käsittelynä.

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

6. Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko

Valtioneuvoston selonteko VNS 3/2024 vp

Valiokunnan lausunto PuVL 10/2024 vp
Valiokunnan lausunto HaVL 16/2024 vp

Valiokunta kävi valmistavan keskustelun loppuun.

7. Muut asiat

-

8. Seuraava kokous

Ilmoitettiin, että valiokunnan seuraava kokous on tiistaina 12.11. klo 12.00.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Valiokuntaneuvos Jonna Savola